

Indikatorer på bærekraftig reiseliv. Hvordan måler vi?

Carlo Aall
Forskar Vestlandsforsking

SGNSkis Season Edit 2013 from SGNSkis on Vimeo.

Idrett og helse

Forskning og utvikling

Media og IT

VESTLANDSFORSKING

PROSJEKT PUBLIKASJONAR TILSETTE OM OSS

Søk

KLIMA OG MILJØ REISELIV TEKNOLOGI OG SAMFUNN

IT-forum julemøte 7. - 8. desember i Sogndal

AKTUELT

Forskar på bruk av sykkelområde
Driv du med styskyng? Kva er du oppteken av i

KONFERANSE

Stinn brakke når IT-forum satsar på skule og barnehage

SEMINAR

Hvordan oppnå fossilfri mobilitet i norske byer

NORSK SENTER FOR BÆREKRAFTIG KLIMATILPASNING

OM SENTERET PARTNERE KONTAKT AKTUELT

Hvordan kan vi tilpasse oss

KLIMAENDRINGENE?

LES MER

Høgskulen på Vestlandet

Studietilbud Studentliv Foreking

Flamsås Studium MAICOM

Climate Change Management

Master, hausten 2018

Klimaendringane dei siste åra, med ekstremvær, flaum, skred og vindskade, har ført til eit stort behov for personar med både miljø- og naturvitskapeleg kunnskap og praktisk planleggingskompetanse. Denne masteren er utvikla for å møte dette aukande samfunnsbehovet.

Søk studieplass

Sogndal

Bakgrunn: To relevante prosjekter

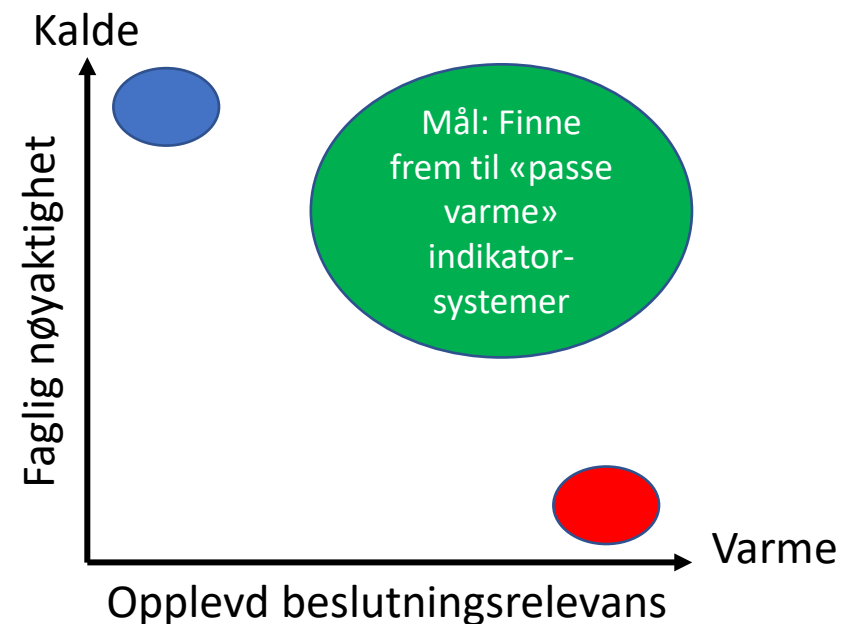
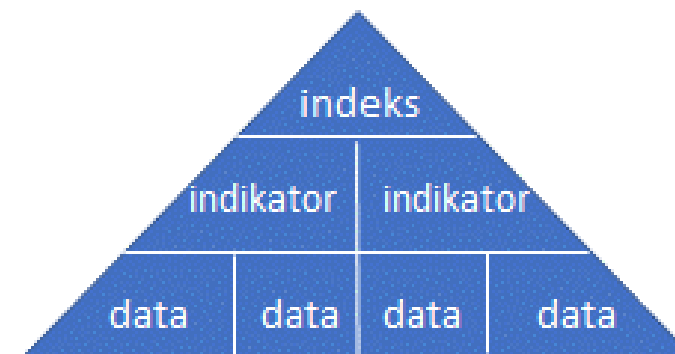
- **Field of Goals: Fra mål til mening til handling - Samproduksjon og implementering av FNs bærekraftsmål i regionalt og lokalt planarbeid**
 - Mål: utvikle et rammeverk for å implementere FNs bærekraftsmål i lokal og regional planlegging
 - Finansiering: Norges forskningsråd, DEMOS-program
 - Prosjektperiode: 2020-2023
 - Faglige partnere: Nordlandsforskning (leder), Vestlandsforskning, mfl
 - Brukerpartnere: Nordland og Vestland fylkeskommuner, mfl
- **TourRISK: A resilient low-carbon, high-yield tourism model for Norway**
 - Mål: å kome fram til kva slags politikk som kan gi oss den reiselivsnæringa Norge verkeleg treng i framtida, gitt klimasisituasjonen verda står overfor
 - Finansiering: Norges forskningsråd, KLIMAFORSK-programmet
 - Prosjektperiode: 2021-2024
 - Faglige partnere: Vestlandsforskning (prosjektleder), Høgskulen på Vestlandet, mfl
 - Brukerpartnere: Fjord Norge AS, Hurtigruten AS, Nærøyfjorden verdsarvpark, Geirangerfjord Verdsarv, Destinasjon Voss AS

Disposisjon

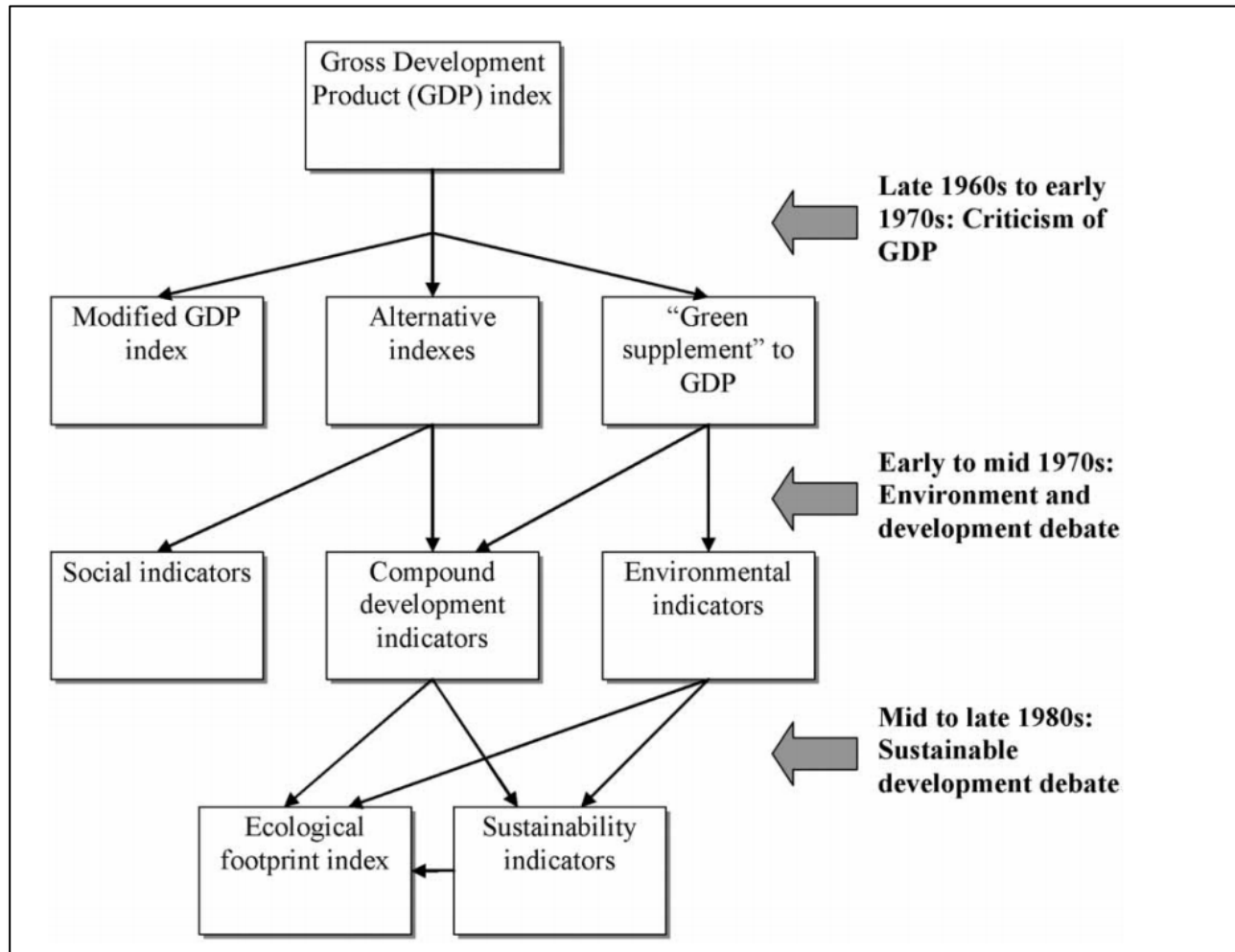
- Litt indikator teori
 - Hva er indikatorer, og hva kan de brukes til?
- Som du roper får du svar
 - Hva er egentlig bærekraftig reiseliv?
- Noen eksempler
 - Bærekraftindikatorer i reiselivet
- Litt normativ forskning
 - Hva kan dyp-bærekraftige reiselivsindikatorer være?

Litt indikator teori

- Opphav
 - Innenfor økonomien på 1920 tallet
 - I forbindelse med militærproduksjon under den 2 verdenskrig med behovet for standardisering
 - Knyttet til teorier om «New Public Management» og «rasjonell planlegging»
- Praktisk anvendelse
 - Informasjon (vanligst)
 - Administrativ styring (blir lett for «kalde»)
 - Politisk styring (blir lett for «varme»)
- Barrierer
 - Tilgang på data – evt kostnader med å skaffe data
 - «Det som telles teller» - eventuelt - «det som teller telles»
 - «Søndags-» versus «hverdagsideologi»

Fra miljø- til bærekraftindikatorer

Local Environment
Vol. 10, No. 2, 159–172, April 2005

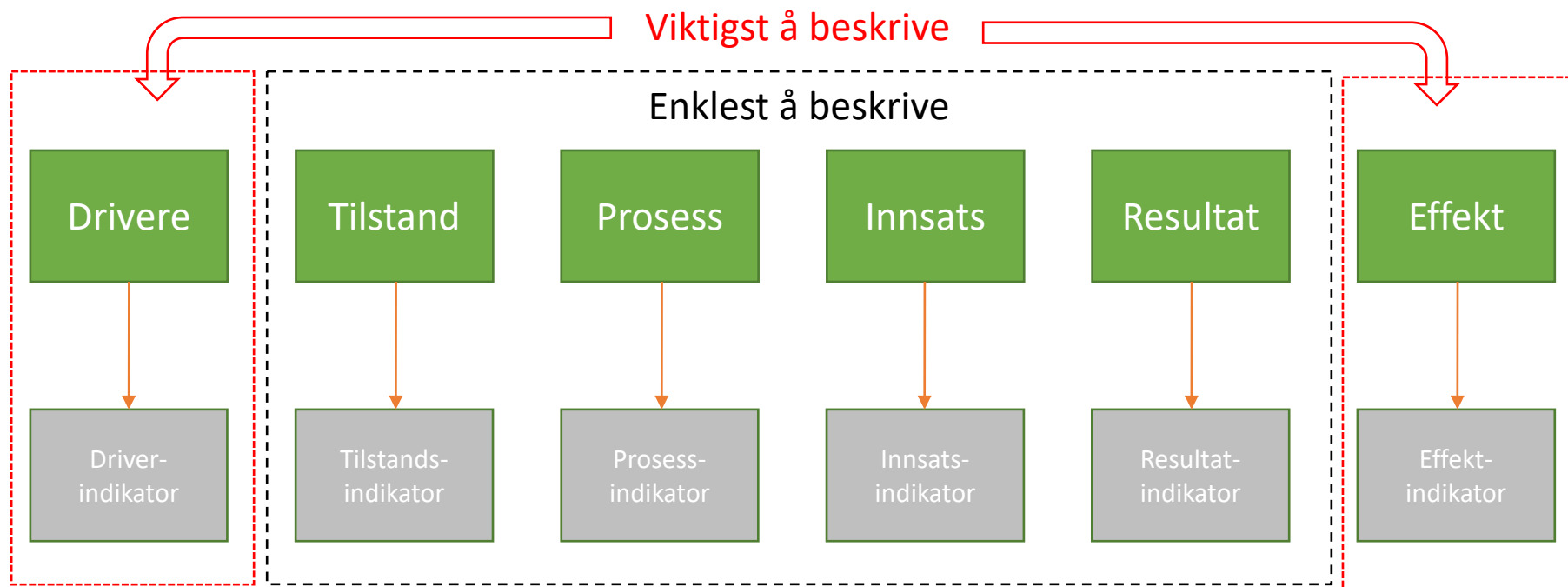
Routledge
Taylor & Francis Group

ARTICLE

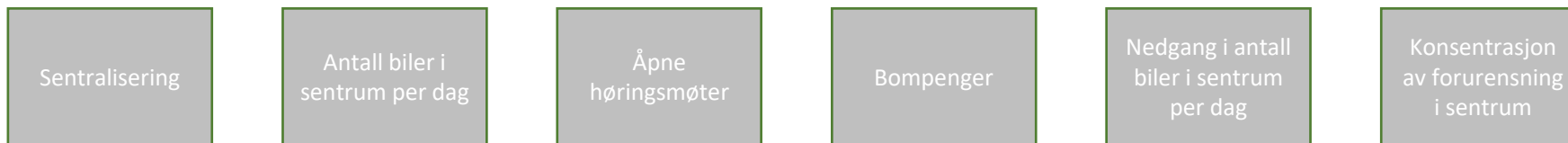
The Use of the Ecological Footprint
in Local Politics and Administration:
Results and Implications
from Norway

CARLO AALL* & INGRID THORSEN NORLAND

Hvor i årsak-virkningskjeden lage indikatorer?

Eksempel for temaet «Hvordan redusere forurensning i sentrum»?

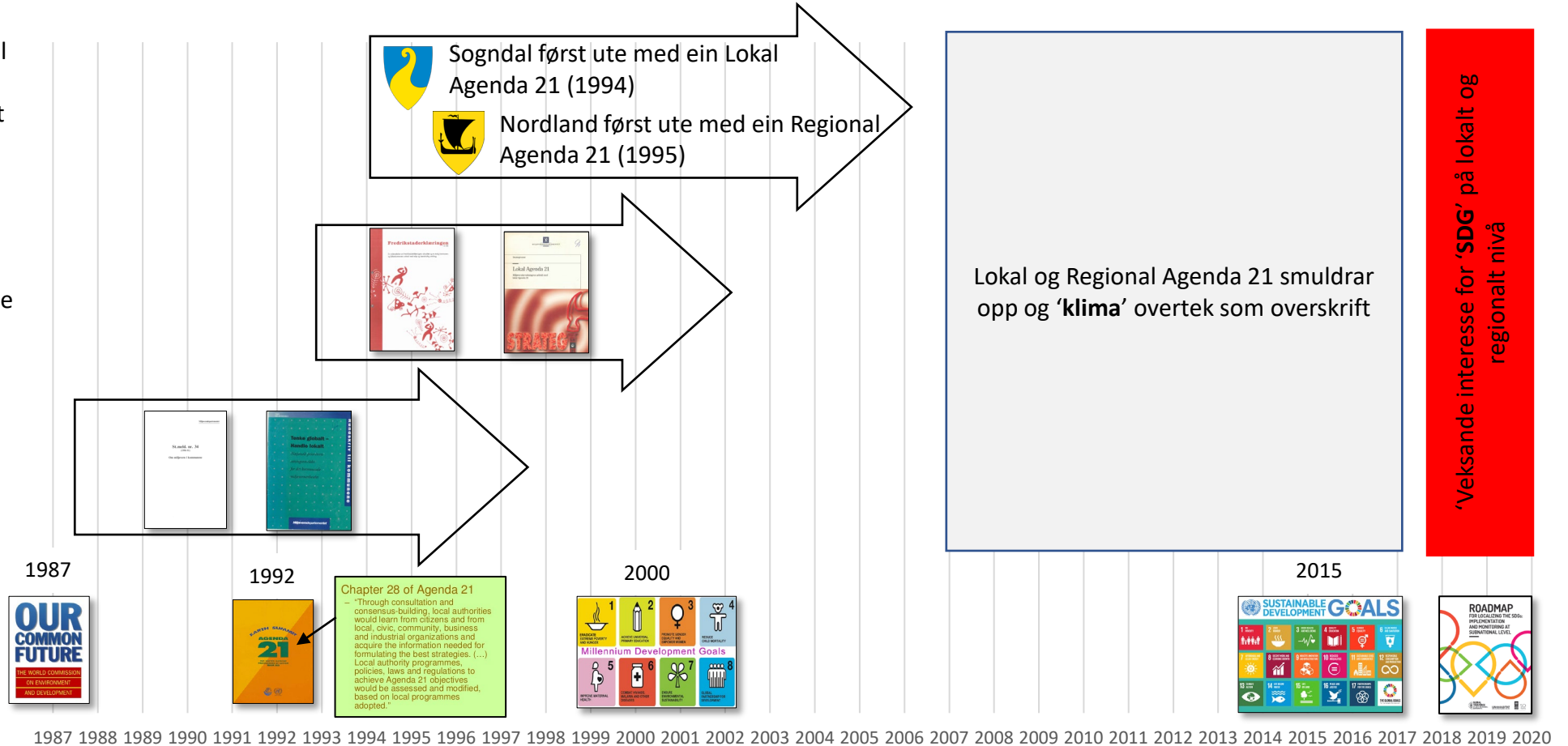
Den lokale og regionale bærekraftshistorien

Kommunane sitt Lokal Agenda 21 arbeid og fylkeskommunane sitt Regional Agenda 21 arbeid

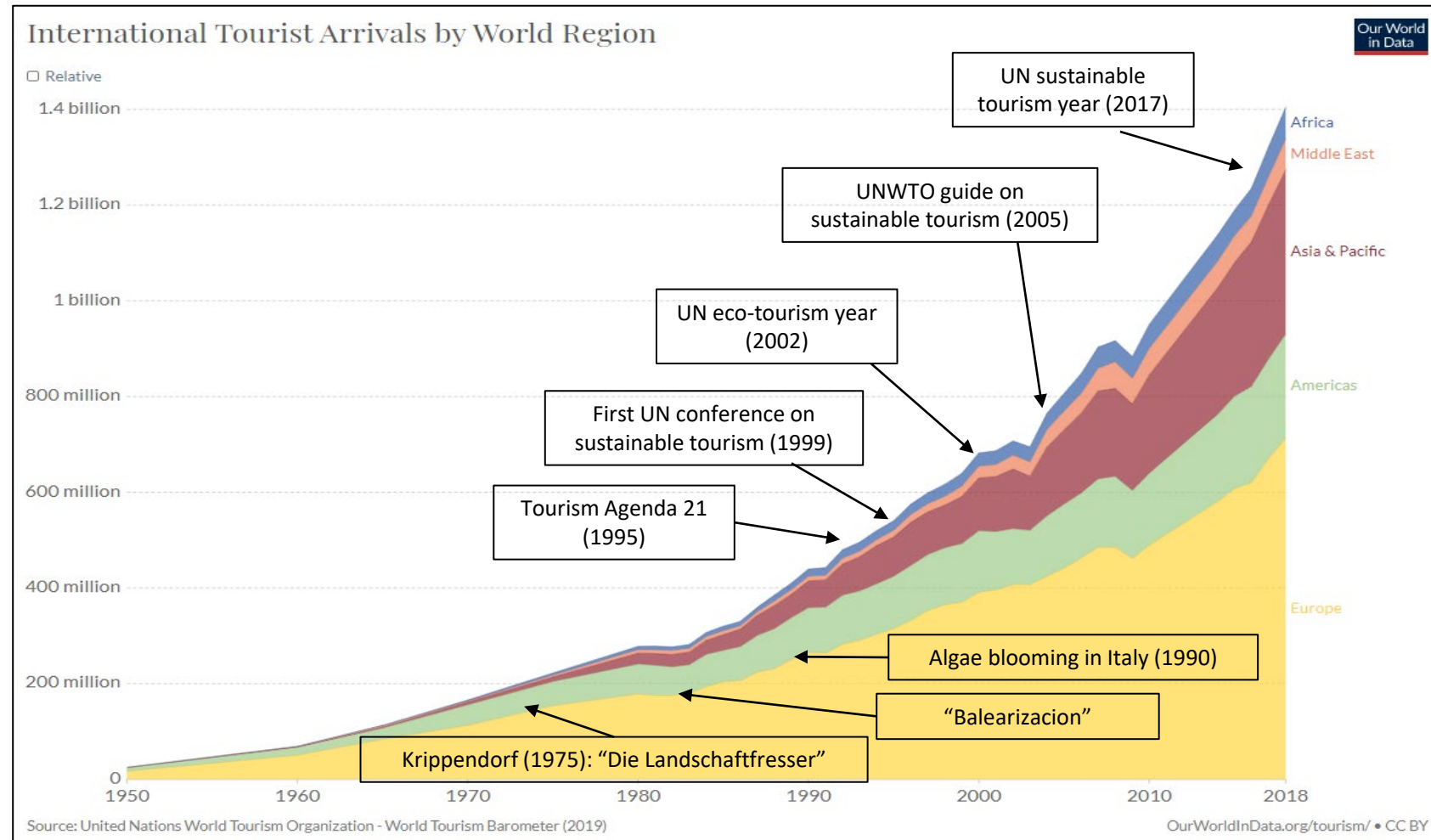
Lokal Agenda 21 perioden (statlig støtte til LA21 arbeid)

Miljøvern i kommune perioden (øremerka overføringer til kommunale miljøvernledere)

FNs berekraft-prosess

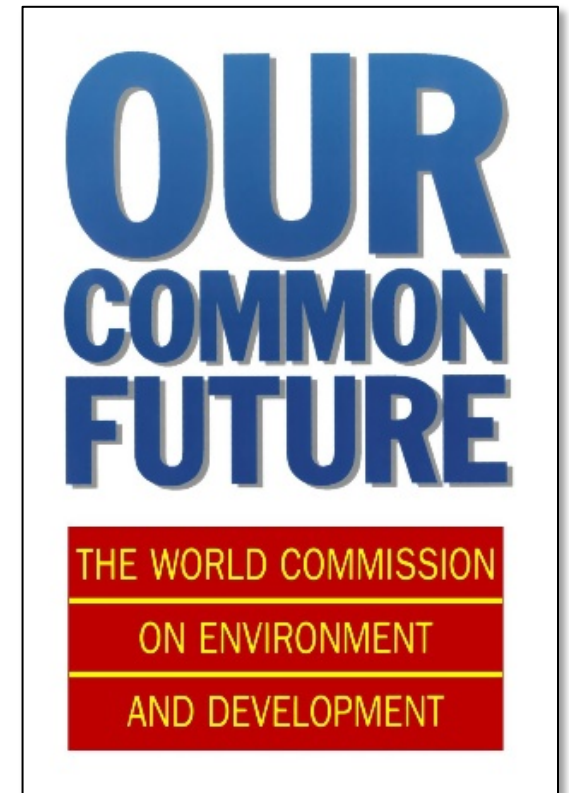

..og reiselivets bærekraftshistorie

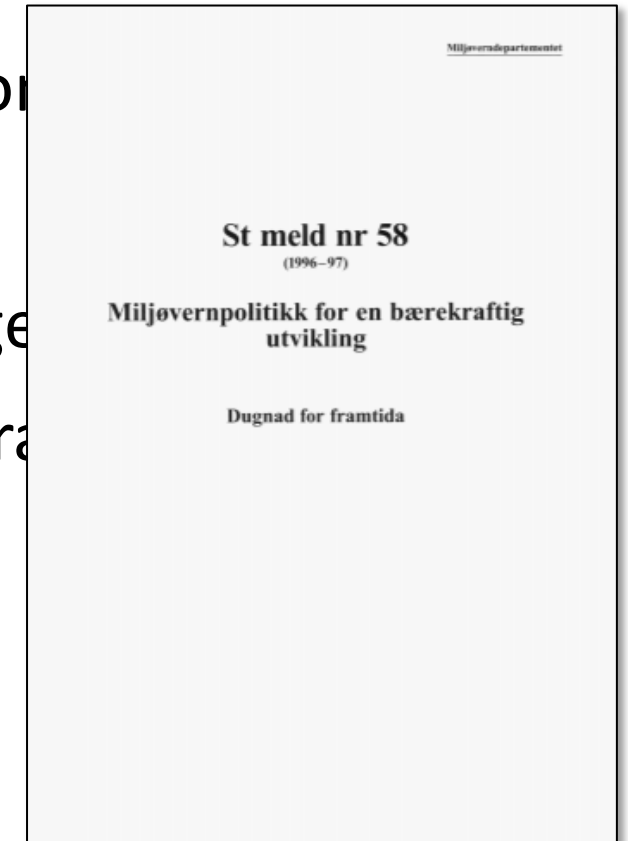
Den glemte delen av bærekraftdefinisjonen

- Oftest sitert:
 - “Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs”
- Tilleggsvilkår som ofte blir glemt:
 - “It contains within it two key concepts:
 - the concept of needs, in particular the essential needs of the world's poor, to which overriding priority should be given; and
 - the idea of limitations imposed by the state of technology and social organization on the environment's ability to meet present and future needs”

Den grunnleggende to-delingen av målet

- ‘**Berekraftig**’: økologiske berekraft
 - Sikre vern av grunnleggjande økologiske funksjon
- ‘**Utvikling**’: sosial berekrafta
 - Generasjonsrettferd: Rettvis fordeling mellom ge
 - Global rettferd: Rettferdig fordeling innan genera

Problematiske dreiiingar i berekraftdebatten

- Utviding av grensene for kva menneskelege behov som skal omfattast av målet om ei berekraftig utvikling

Sharpley, 2009

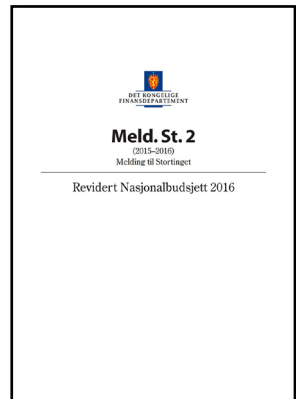
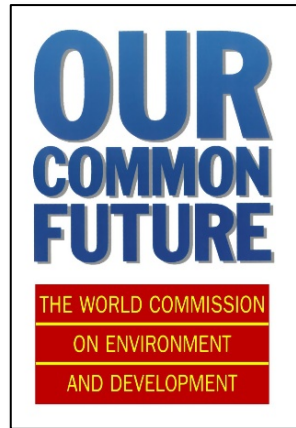
- Avvising av forsøk på å ta inn spørsmålet om redusert forbruk i diskusjonen om ei berekraftig utvikling

Aall, 2001

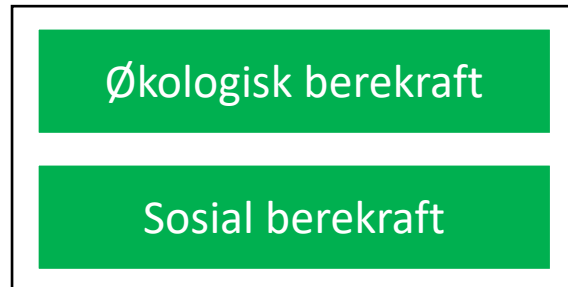
- Utviding frå eit todelt ('berekraftig' + 'utvikling') til eit tredelt («triple bottom line») berekraftomgrep

Aall, 2014

Fra todelt til tredelt bærekraftmål

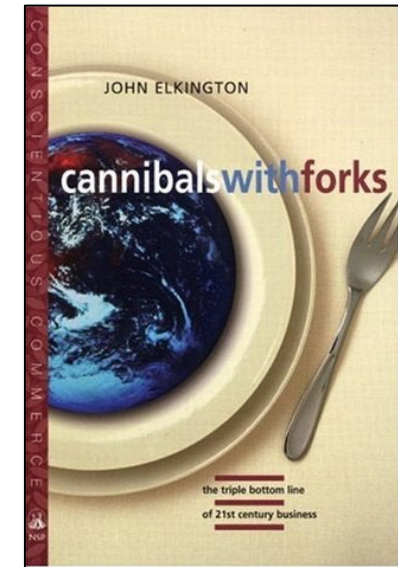
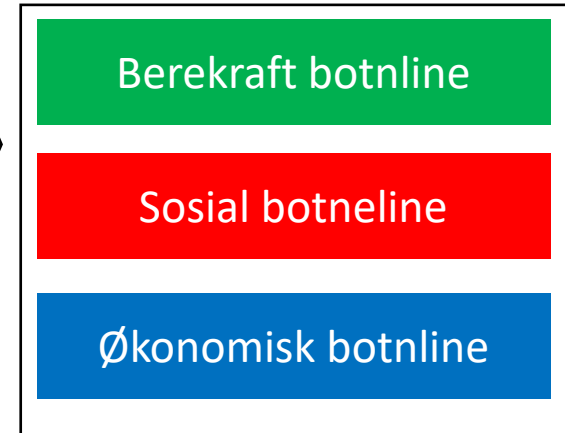
Politikk Opphavleg todelt mål

Tredelt mål

Næringsliv Triple bottom line (Elkington, 1992)

Aall, 2014

Innovasjon Norge og bærekraftig reiseliv

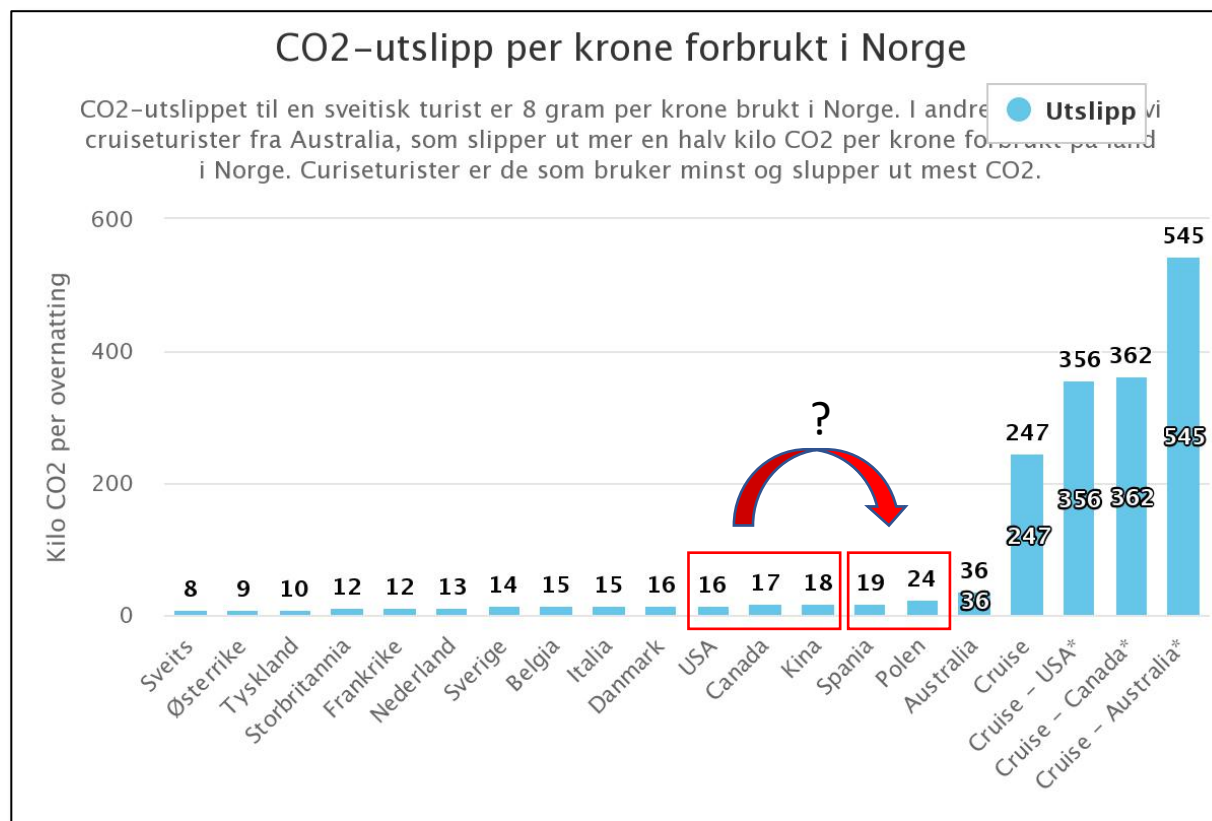
Når 'mer bærekraft' fører til 'mer klimagassutslipp'

INNOVATION NORWAY

Bærekraftig reiseliv 2015, grunnleggende prinsipper

(bygger på FN-WTO forståelse (1) og dekker også prinsippene for geoturisme og økoturisme)

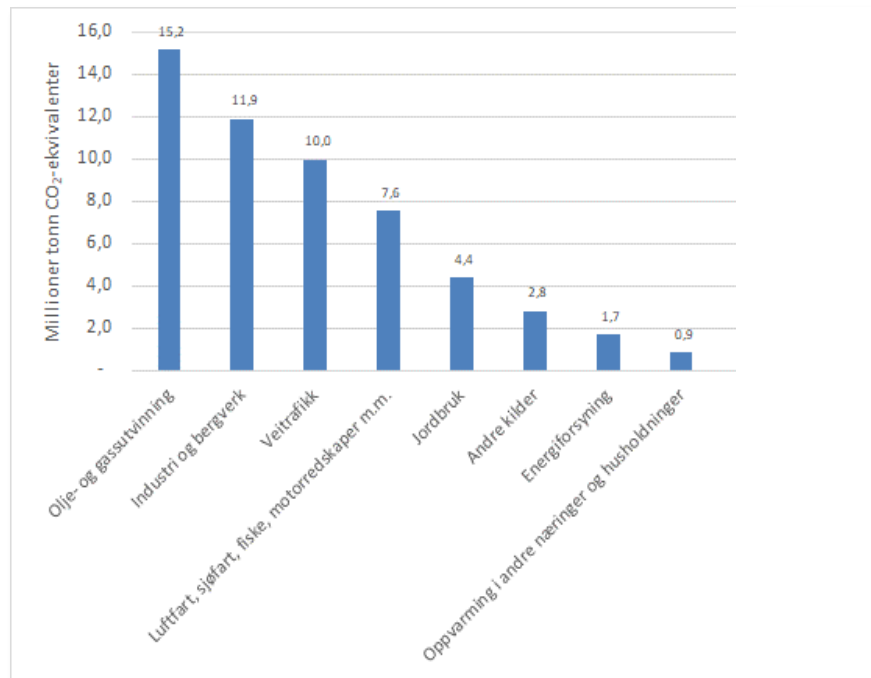
Bevaring av natur, kultur og miljø	Styrking av sosiale verdier	Økonomisk levedyktighet
1. Kulturell rikdom	5. Lokal livskvalitet og sosial verdiskapning	9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsdestinasjoner gjennom lokal verdiskapning
2. Landskapets fysiske og visuelle integritet	6. Lokal kontroll og engasjement	10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter
3. Biologisk mangfold	7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte	
4. Rent miljø og ressurseffektivitet	8. Gjestetilfredshet og trygghet; opplevelseskvalitet	

<https://www.nhoreiseliv.no/vi-mener/barekraftig-reiseliv/nyhet2/2019/cruiseturister-slipper-ut-mest-legger-igjen-minst/>

Hvor ble det av reiselivets klimagassutslipp?

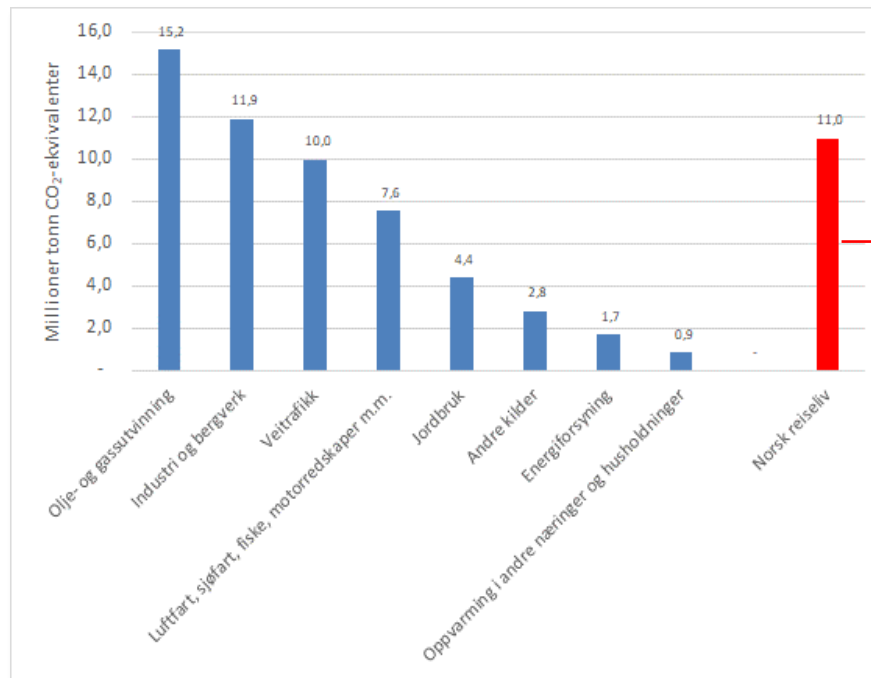
Official GHG inventory for Norway (2015)
(limited to emissions that physically occur within Norwegian territory)

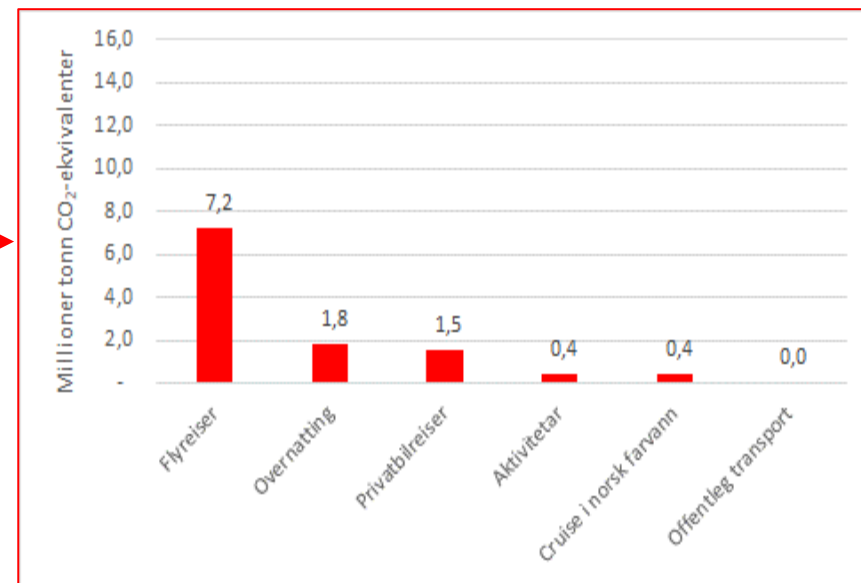
<https://www.ssb.no/klimagassn/>

Hvor ble det av reiselivets klimagassutslipp?

Official GHG inventory for Norway (2015)
(limited to emissions that physically occur within Norwegian territory)

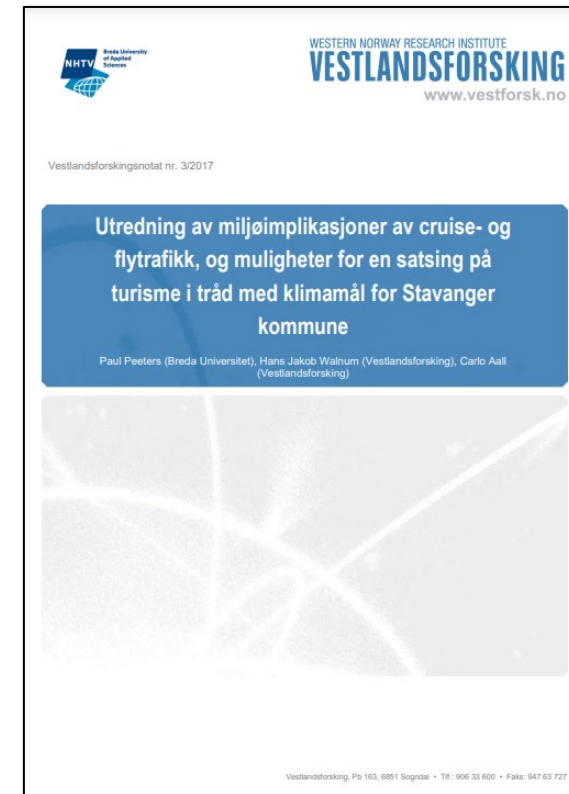
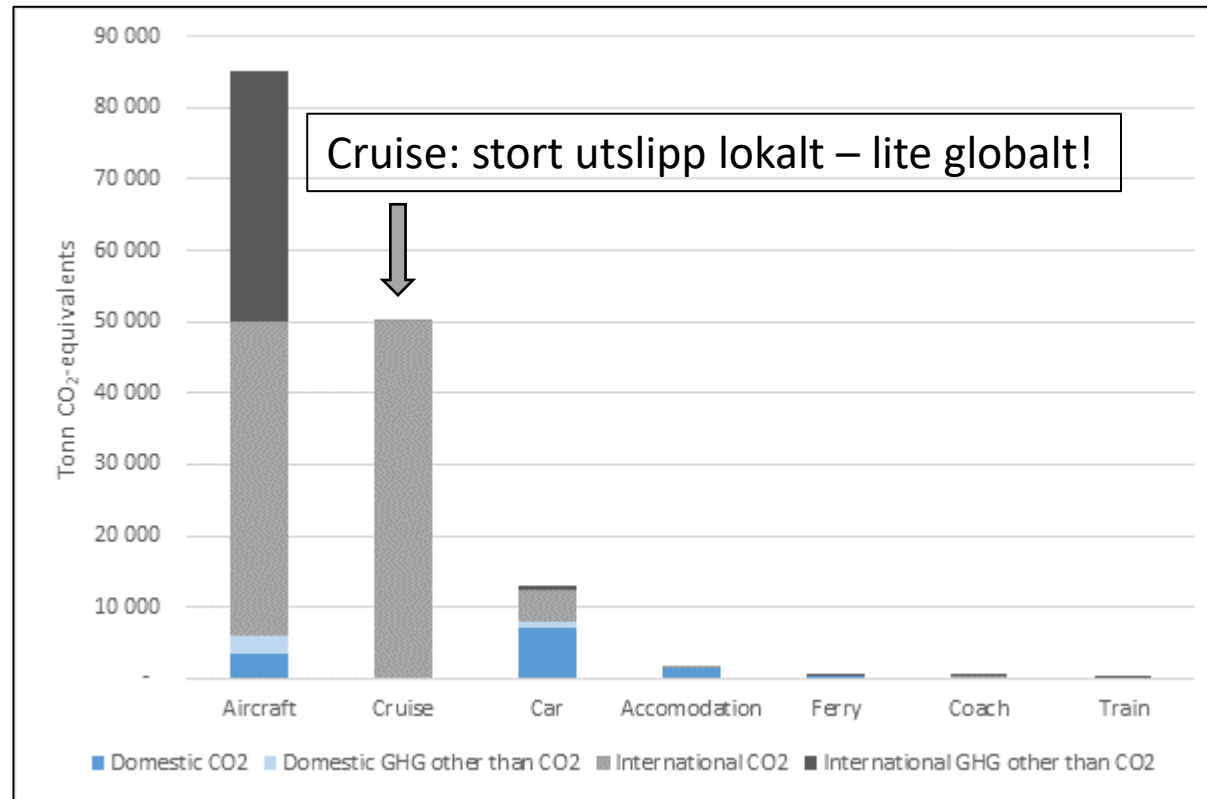
Unofficial GHG inventory for Norwegian tourism (2015)
(Norwegians tourists at home and abroad + foreign tourists in Norway, including emissions from going to and from Norway)

Adopted from: https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/r-sdn-sluttrapport-endeleg-260611-2-.pdf

<https://www.ssb.no/klimagassn/>

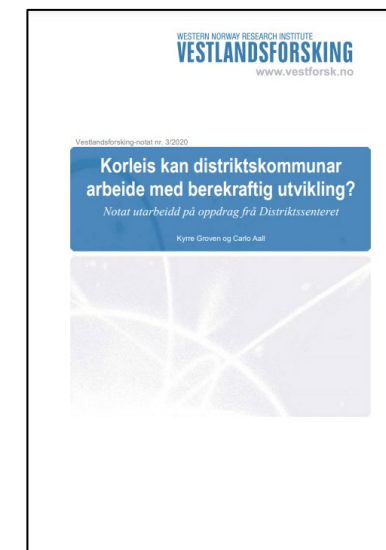
Og den forhatte cruise-næringen!

<http://www.vestforsk.no/sites/default/files/2017-06/vf-notat%203-2017%20Milj%C3%B8implikasjoner%20cruise-%20og%20flytrafikk%20Stavanger.pdf>

To hovudforståelser

Karakteristikk	'Brei og flat'	'Smal og spiss'
Berekrafttema	Mange (kulturell, økonomisk, sosial, miljømessig osv)	Få (økologisk og sosial berekraft)
Prioritering mellom delmål	Flat (alle delmål har lik vekt)	Hierarkisk (miljø overordna økonomiske mål)
Presisering av delmål	Lite Lite vekt på kvantefisering av tolegrensar	Mykje Stor vekt på kvantefisering av tolegrensar
Vedtaksriterium	Konsensus Konfliktdempande og søk etter vinn-vinn løysingar	Konfliktorientert Søker opp konflikter og vilje til å fleirtalsvedtak
Syn på teknologi og sosial organisering	Teknologi-optimisme Endring av produksjon, ingen kritikk av økonomisk vekst	Kritisk til økonomisk vekst Også endring av forbruk, kritikk av økonomisk vekst

https://www.vestforsk.no/sites/default/files/2020-05/PP-KA-samlet%20presentasjon_0.pdf

Ulike forståelser kan gi helt motsatte svar!

Smal og spiss:
Norge mellom dei dårlegaste

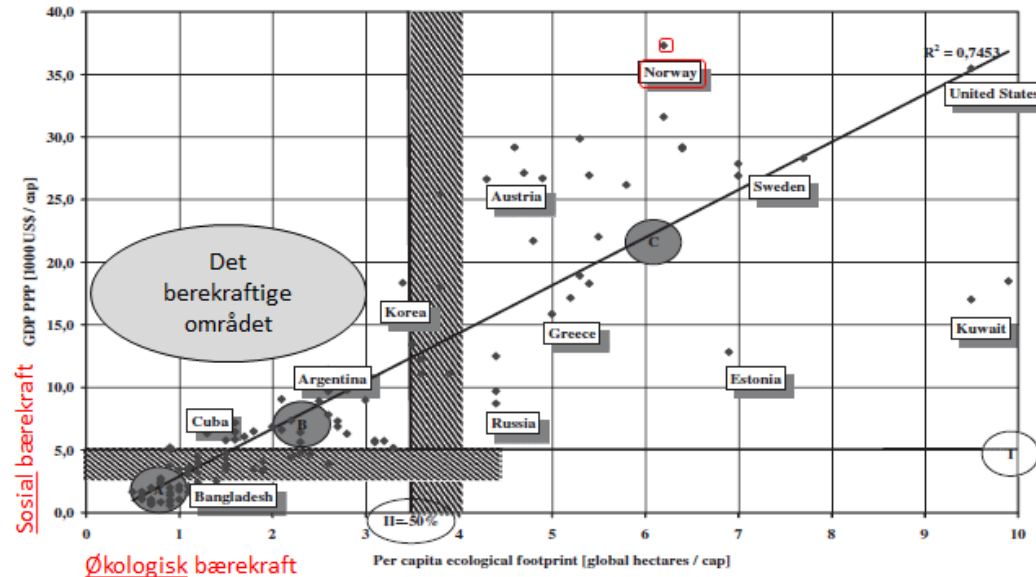
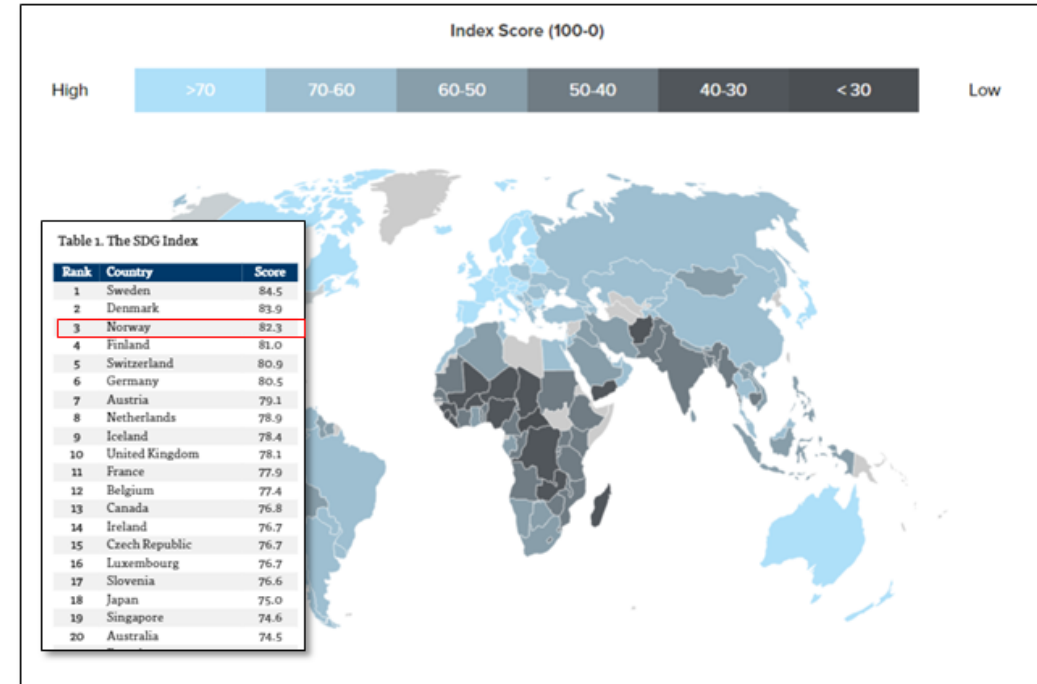

Figure 1. The sustainable development area (SDA)
Sources: The Living Planet Report (WWF, 2004); the International Energy Agency (IEA, 2005); the United Nations Development Programme (UNDP, 2005).

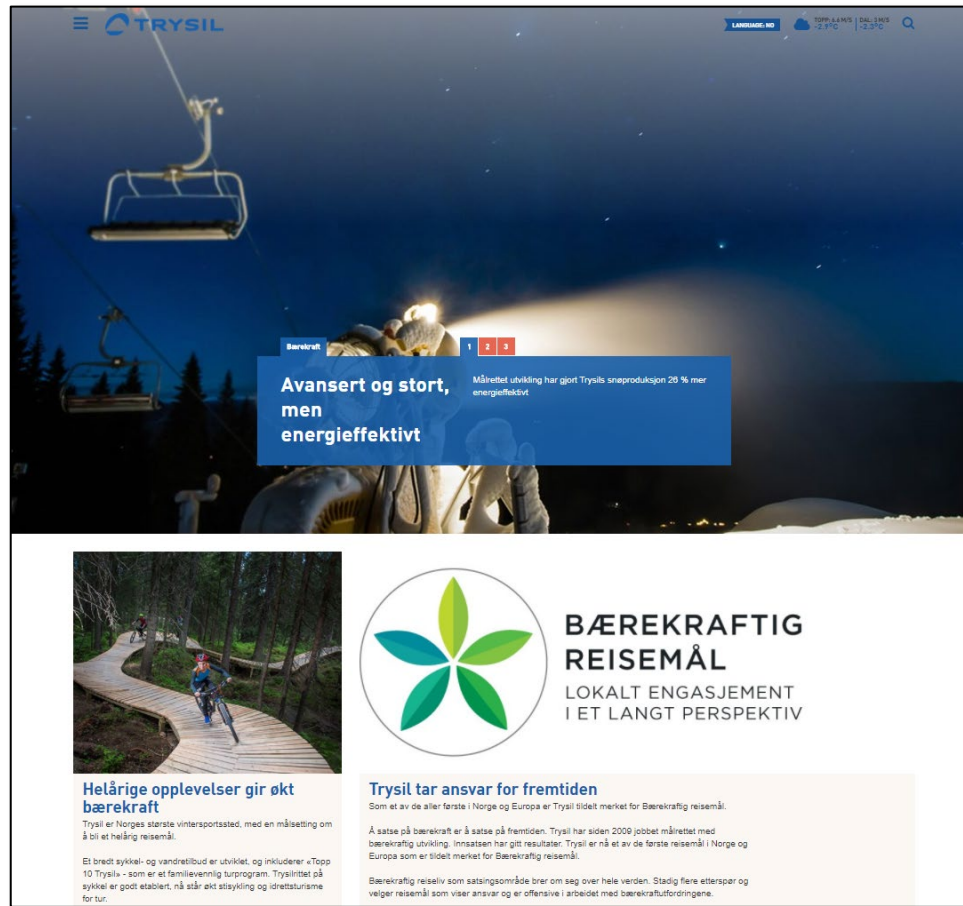
Brei og flat:
Norge mellom dei beste

<https://www.weforum.org/agenda/2017/03/countries-achieving-un-sustainable-development-goals-fastest>

«Det som telles teller ikke alltid»

VESTLANDSFORSKING

Avansert og stort, men energieffektivt

Mårettet utvikling har gjort Trysils snøproduksjon 26 % mer energieffektivt

BÆREKRAFTIG REISEMÅL
LOKALT ENGASJEMENT
I ET LANGT PERSPEKTIV

Helårige opplevelser gir økt bærekraft

Trysil er Norges største vintersportssted, med en målsetting om å bli et helårig reisemål.

Et bredt sykkel- og vandretillbud er utviklet, og inkluderer «Topp 10 Trysil» - som er et familievennlig turprogram. Trysillettet på sykkel er godt etablert, nå står økt stisykling og idrettsutøvelse for tur.

Trysil tar ansvar for fremtiden

Som et av de aller første i Norge og Europa er Trysil tildelt merket for Bærekraftig reisemål.

Å satse på bærekraft er å satse på fremtiden. Trysil har siden 2009 jobbet målrettet med bærekraftig utvikling. Innsatsen har gitt resultater. Trysil er nå et av de første reisemål i Norge og Europa som er tildelt merket for Bærekraftig reisemål.

Bærekraftig reisemål som satsingsområde brenn om seg over hele verden. Stadig flere etterspør og velger reisemål som viser ansvar og er offensive i arbeidet med bærekraftforordningene.

Nye internasjonale flyruter for Scandinavian Mountains Airport

Pressemelding • aug 12, 2019 09:53 CEST

Share

Enda enklere å ta seg til Norges største skianlegg. Foto: Ola Matsson/Skistar Trysil

«Det som teller bør telles»

- Fra de tre store B-ene
 - Biff: Hva vi spiser
 - Bil: Hvordan vi reiser
 - Bolig: Hvordan vi bor
- Til de fire
 - Boeing: Hvor mye vi flyr
- Til de fem – spesielt tilpassa reiselivet
 - Bakke: Hvordan reiselivet påvirker biologisk mangfold

Tabell 18 Framlegg til indikatorar for dei forbruksrelaterte klimagassutsleppa i Sogn og Fjordane

Hovudkategoriar av forbruk	Fylkeskommunalt forbruk	Privat forbruk
"Biff"	<ul style="list-style-type: none">• Del forbruk av økologisk mat ved fylkeskommunale kantiner/kjøken	<ul style="list-style-type: none">• Kroneforbruk per innbyggjar til kjøt versus planteprodukt (frukt/grønt/kornprodukt)• Del økologisk mat innafor ulike produktkategoriar.• Tal medlemmar i organisasjonen Hanen Sogn og Fjordane som leverer lokalmat.
"Bil"	<ul style="list-style-type: none">• Bruk av bil og fly på tenestereiser per tilsett	<ul style="list-style-type: none">• Tal bilar per innbyggjar• Tal elbilar per innbyggjar• Tal flyreiser til utlandet per innbyggjar
"Bustad"	<ul style="list-style-type: none">• Energibruk per m² i fylkeskommunale bygg	<ul style="list-style-type: none">• Bustadareal per innbyggjar for nybygde bustader• Energibruk per m² i private bustader• Tal hytter eigd av innbyggjarar i fylket og del av desse knytt til offentlig straumnett og kollektivtransport
Anna forbruk	<ul style="list-style-type: none">• Forbruk av papir per tilsett• Forbruk av elektroniske hjelpemidlar (PC, ipad osv) per tilsett	<ul style="list-style-type: none">• Ei vidare analyse av elektronisk betalingsstatistikk for å avklare kva forbrukskategoriar som er robuste nok til å bruke

Rapport for Sogn og Fjordane fylkeskommune (2012)

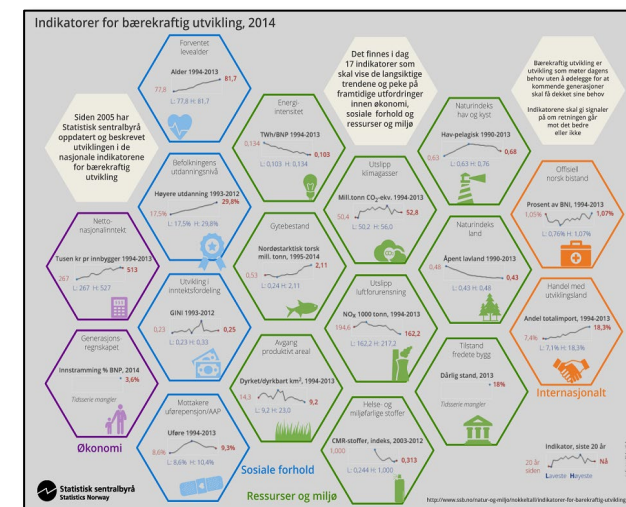
https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/vf-rapport-7-2012-korleis-vurdere-effekten-av-ein-regional-klimapolitikk.pdf

Et dyp-bærekraft indikatoroppsett for reiselivet

Bærekraft-tema	Mål (bedrift, destinasjon, region)	Indikator					
		Driver	Tilstand	Prosess	Innsats	Resultat	Effekt
BIFF: Hva serveres og hvordan lages maten?							
BIL: Hvordan transporteres turistene innen destinasjonen?							
BOEING: Hvordan transporteres turistene til/fra destinasjonen?							
BOLIG: Hvordan er reiselivets bygninger utformet og drevet?							
BAKKE: Hvordan påvirkes de arealer næringen legger beslag på til infrastruktur og aktiviteter							

Berekraftindikator-anbefalinger

- **Bruk mer tid på å tenke gjennom «formål og bruksområde» (hva indikatorene skal brukes til, når og hvordan) enn «innhold» (hvilke indikatorer som skal inngå i systemet)!**
 - Informasjon?
 - Administrativ styring?
 - Politisk styring?

Berekraftindikator-anbefalinger

- **Bruk mer tid på å tenke gjennom «formål og bruksområde» (hva indikatorene skal brukes til, når og hvordan) enn «innhold» (hvilke indikatorer som skal inngå i systemet)!**
 - Informasjon?
 - Administrativ styring?
 - Politisk styring?
- **Velg hovedforståelse av bærekraftmålet, og tenk da gjennom følgende mulige politiske utfordringer mellom regionalt og nasjonalt nivå**
 - At regjeringa i 2010 avvikla bruken av bærekraftindikatorer i statsbudsjettet
 - Innovasjon Norge sin relativt 'brede og flate' bærekraftforståelse i reiselivssammenheng

Bærekraftig utvikling, 2014

Det finnes i dag 17 indikatorer som skal vise de langsiktige trendene og peke på framtidsutfordringer innen økonomi, sosiale forhold og ressurser og miljø

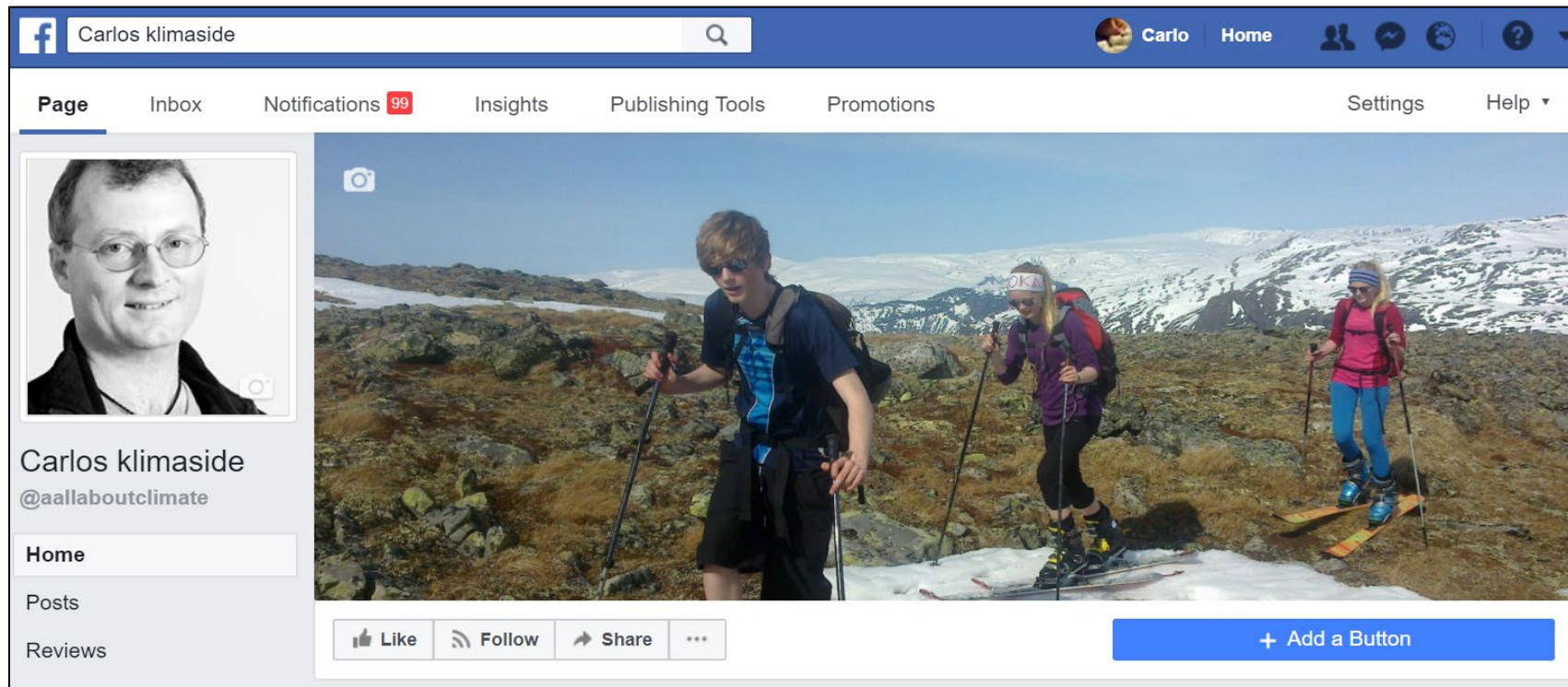
Miljøkapittel fjernet fra statsbudsjettet

I årets forslag til statsbudsjett er kapittelet om bærekraftig utvikling borte.

Bærekraftig reiseliv 2015, grunnleggende prinsipper
(Bygger på FN-WTO forståelse (1) og dekker også prinsippene for geoturisme og økoturisme)

Bevaring av natur, kultur og miljø	Styrking av sosiale verdier	Økonomisk levedyktighet
1. Kulturell rikdom	5. Lokal livskvalitet og sosial verdiskapning	9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsdestinasjoner gjennom lokal verdiskapning
2. Landskapets fysiske og visuelle integritet	6. Lokal kontroll og engasjement	10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter
3. Biologisk mangfold	7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte	
4. Rent miljø og resurseffektivitet	8. Gjestetillfredshet og trygghet/oppleveses kvalitet	

Takk for oppmerksomheten!

Carlo Aall
[@aallaboutclimate](#)

Mob: 991 27 222

E-post: caa@vestforsk.no

www.vestforsk.no

www.vestforsk.no

| Postboks 163, 6851 Sogndal

| Tlf.: 906 33 600

| [@vestforsk.no](#)